

VLADO IVANKOVIĆ, inspektor u II upravi SDB

FORME, METODI I CILJEVI SUBVER-
ZIVNO-PROPAGANDNE DJELATNOSTI
EMIGRACIJE, RAD I MJERE SDB

U ukupnoj djelatnosti neprijateljske emigracije subverzivno-propagandna aktivnost ima dominirajuću ulogu koju u posljednje vrijeme karakteriše agresivnost napada na naš društveno-politički sistem, sa tendencijom prenošenja težišta te djelatnosti u zemlju.

Kroz rad Službe na suprotstavljanju ovom vidu djelatnosti emigracije uočljivo je da ona koristeći teškoće u našem privrednom razvoju, posljedice takvog stanja kao i pojačanu djelatnost struktura unutrašnjeg neprijatelja, subverzivno-propagandnu aktivnost usmjerava u tri osnovna pravca. Prvo, da se u inostranstvu predstavi i afirmiše kao demokratska snaga i politička opozicija sistema u SFRJ, kako bi obezbijedila još veću podršku i zaštitu reakcionarnih krugova u zemljama koje su joj pružile utočište, zatim da intenzivnom propagandom prema našim građanima na privremenom radu u inostranstvu, lojalnom iseljentištvu, njihovim klubovima, društvima i udruženjima, nastoji obezbijediti širu bazu za neprijateljsko djelovanje i sve većom usmjerenošću na neprijateljski raspoložene intelektualce u zemlji, na radničku, srednjoškolsku i studentsku omladinu, na koje računaju kao nosioce bunta, odnosno socijalne strukture, koje je najlakše podstaći na ekscesno ispoljavanje, pokušava stvoriti uslove za širu kontrarevolucionarnu djelatnost u SFRJ, pa i na području naše republike.

Operativnim praćenjem i sagledavanjem Služba je došla do saznanja da je ekstremna emigracija, naročito u posljednje vrijeme, u funkciji organizovanijeg i efikasnijeg subverzivno-propagandnog djelovanja, bila usmjerena na "internacionalizaciju" njenih problema sa težnjom da se prikažu kao borci za ljudska prava. Na tom planu učestalo upućuju "memorandume", "peticije", i "zahtjeve" OUN, Evropskoj ekonomskoj zajednici, Evro-

pskom parlamentu, ostvaruju kontakte sa predstavnicima partija, uzimaju učešća na raznim međunarodnim manifestacijama, ostvaruju predstavnštva, osnivaju klubove na nacionalističkoj osnovi, društva i slično.

Ovakvoj djelatnosti SDB naše republike se uglavnom suprotstavljala i nastojala je onemogućiti mjerama psihološkog pritiska, zastrašivanja, kompromitacije i dezinformisanja u cilju stvaranja podozrenja i sukoba u emigrantskim grupacijama, radi njihovog raslojavanja i slabljenja akcione moći. Navedene mjere smo sprovodili prema istaknutim nosiocima subverzivno-propagandne djelatnosti: Vidović Mirku, Musa Vladislavu, Eljuga Miljenku, Grubišić Slavku i drugima i na ovom planu postigli smo značajne rezultate i stekli pozitivna iskustva, što nas obavezuje da i u narednom periodu primjenom ovih mjera otpuljujemo oštricu istaknutih organizatora subverzivno-propagandne i druge djelatnosti, jer je činjenica da raspolažemo sa više podataka upotrebljivih u ovom smislu, nego prijedloga da se oni koriste. Mada je o rezultatima navedenih mjera bilo govora, ja bih se osvrnuo samo na jedan primjer, kada smo prema Vidović Mirku, pred njegov odlazak u Australiju, primjenom mjere zastrašivanja uputili prijetnju likvidacijom u ime HDP, nakon čega je on po dolasku u tu zemlju izbjegavao javne skupove, tražio specijalne mjere obezbjeđenja, te primjetno opterećen strahom držao za njega neuobičajeno kratke govore, pa je u emigraciji taj njegov boravak ocijenjen kao "propala turneja".

Imajući u vidu da se istaknuti rukovodioci emigrantskih organizacija, čiji je osnovni vid neprijateljske djelatnosti propaganda, (HNV, HSS, HRS), ograđuju od terorizma, cijenim da je jedan od zadataka Službe u narednom periodu, pribavljanje podataka koji ih dovode u vezu sa terorizmom i njihovo korištenje kroz naše kontrapropagandne mjere u cilju kompromitacije kako pojedinaca, tako i emigrantskih organizacija.

Naši građani koji po raznim osnovama borave u inostranstvu, i pozitivno iseljeništvo, su od nastanka antijugoslovenske emigracije bili, a u posljednje vrijeme su sve više, objekat napada svih nacionalnih emigrantskih grupacija radi njihove indoktrinacije i pridobijanja za neprijateljsko djelovanje.

Otuda je i logična intenzivna subverzivno-propagandna aktivnost emigracije koju karakteriše mnoštvo i šarolikost formi i metoda njene primjene.

Obraćajući se našim radnicima na privremenom radu u inostranstvu ekstremna emigracija kroz pisanu propagandu (kao što su emigrantski listovi, leci, knjige, brošure i dr.) grubo i vulgarno napada SKJ i SFRJ, dramatizuje ekonomsku situaciju u zemlji, iznosi razne neistine, insinacije i istovremeno prikazuje sebe kao "snagu" i značajan politički faktor koji je "kadar" izmijeniti situaciju. Identične sadržaje imaju radio i TV časovi koje pojedine emigrantske organizacije zakupljuju, pod plaštom etničkih zajednica, što je naročito karakteristično za prekomorske zemlje.

Orijentacija na onemogućavanju takvog nastupa emigracije, SDB treba i dalje da bude, da prvenstveno preko operativnih uporišta polje obračuna sa emigracijom na ovom planu treba zadržati u inostranstvu i preko kvalitetnijih izvora konstantno raditi na izuzimanju i uništavanju propagandnog materijala prije nego on dođe do ruku onih kojima je namijenjen. Sektor SDB Mostar, Livno, Zenica, Bihać i još neki, imaju pozitivna iskustva u ovom smislu. Tako smo samo u toku ove godine na ovakav način izuzeli i uništili preko 7.000 primjeraka letaka.

Dugoročnije gledano, mi moramo iznalaziti mogućnosti da plasiranjem izvora u uredništva emigrantskih listova utičemo na njihov sadržaj i kreiranje ideoloških poruka i napisa u njima. Smatramo da bi u ovom cilju trebalo procijeniti mogućnost korištenja postojećih saradničkih pozicija u inostranstvu, odnosno operativnim kombinovanjem upućivanje priloga ili izvora iz zemlje. Pored toga, potrebno je više nego do sada pribavljati podatke o lociranosti štamparija, identifikovati lica zaposlena u njima i u cilju angažovanja prema njima operativno kombinovati. To bi nam stvorilo mogućnosti da preduzimanjem raznih operativnih mjera bitnije utičemo na tiraž pojedinih glasila i odgadamo njihovo izlaženje, čime bi oni gubili na aktuelnosti, posebno leci čiji su sadržaji jednostrano usmjereni na određene događaje.

Naše nedovoljno operativno angažovanje na obradi štamparija i otkrivanju materijala koji se u njima rade, stvorio je velike teškoće na identifikovanju organizatora rasturanja propagandnog materijala iz akcije "Krstina" koji do danas nisu otkriveni, što ukazuje na potrebu našeg ofanzivnijeg nastupa prema ovim institucijama.

Svojevrsan vid subverzivno-propagandnog djelovanja, smišljenog na masovniju indoktrinaciju naših građana u inostranstvu je i organizovanje raznih manifestacija (demonstracije, obilježavanje za emigraciju tradicionalnih događaja, sajam knjiga, organizovanje piknika itd.), kao i osnivanje sportskih klubova, kulturnih društava i drugo, na koje emigracija pod plaštom očuvanja "nacionalnog identiteta", nastoji povući što više lica. Za pridobijanje naših građana u inostranstvu emigracija koristi vjerske skupove-hodočašća, na kojima rastura propagandni materijal, ističe svoje zastave i simbole, verbalno istupa i drugo. U tome imaju podršku neprijateljskog dijela klera kao što su Šušnjara Dominik, Cecelj Vilim, Kosić Josip, Globan Djuro, Lasić Vjekoslav i drugi), koji u kontaktu sa našim građanima organizovano i smišljeno sprovode planove emigracije i nastoje vrbovati pojedince za neprijateljsku djelatnost.

Na suprotstavljanju tom vidu subverzivno-propagandne djelatnosti emigracije, Služba se postavlja uglavnom preventivno i kroz informativne razgovore, kao najčešće primjenjivanu mjeru, permanentno pokušava podizati nivo bezbjednosne kulture i kontraobavještajne zaštite naših građana koji borave na privremenom radu u inostranstvu, kako bi ih na taj način odvratili od učestvovanja na pomenutim emigrantskim manifestacijama.

Pored toga, neiscrpne su mogućnosti razbijanja ovih skupova, što smo do sada uglavnom sprovodili upućivanjem letaka kroz akciju "Pismo" u ime nekih emigrantskih organizacija, u kojima se članstvo tih organizacija poziva na bojkot pojedinih manifestacija iz odredjenih razloga. U vezi sa ovim stekli smo pozitivno iskustvo na umanjivanju propagandnog efekta obilježavanja četrdesetogodišnjice "Blajburške tragedije" i ujedno doprinijeli kompromitaciji jedne vodeće ličnosti HNV-a.

Služba je često u prilici da blagovremeno dodje do podataka o organizovanju raznih emigrantskih manifestacija pri-
bavljanja saznanja o učešću pojedinaca i njihovoj neprijatelj-
skoj djelatnosti, ali nedovoljno činimo da te skupove onemogu-
ćimo, odnosno bitnije utičemo na njihovo minimiziranje. Drugim
riječima, nedostaje nam ofanzivnosti, što bi u narednom perio-
du morali otkloniti. Zato predlažem da se izdiferencira jedan
broj provjerenih uporišta Službe koje bi snabdjeli u Institutu
bezbjednosti proizvedenim sredstvima (supstance sa intenzivnim
neugodnim mirisima), i koji bi po našim zadacima uzimali učeš-
će na pojedinim skupovima gdje bi pomenutim sredstvima ometali
i razbijali njihovo održavanje. Takođe, preko naših izvora
neophodno je pred ovakve manifestacije plasirati dezinformaci-
je da ih SDB snima i fotografiše i na takav način otkriva pri-
sustvo pojedinaca na tim skupovima, što će sigurno uticati na
smanjenje broja učesnika iz kategorija nosilaca putnih isprava.

Osim navedenog, u cilju razbijanja manifestacija emigra-
cije, neophodno je više nego do sada plasirati dezinformacije
organizatorima kroz anonimne najave da su na tim skupovima pod-
metnute eksplozivne naprave i slično.

Saznanja Službe stečena kontrolom kanala preko kojih ek-
stremna emigracija nastoji da iz zapadnoevropskih zemalja u
SFRJ prebaci veće količine subverzivno-propagandnog materijala
radi organizovanja i izvodjenja akcija, kao i nerasvijetljena
rasturanja letaka i pisanje parola na pojedinim lokalitetima u
našoj republici, potvrđuju njeno nastojanje da težište aktiv-
nosti na ovom planu prenesu u zemlju.

Karakteristika propagande namjenjene za zemlju je da
ima pomirljive indoktrinatorske poruke, sadrži upute za organi-
zovanje ilegalnog rada, i u funkciji je terorizma, pošto dio
tih pisanih materijala i magnetofonskih kaseta upućuje i na na-
čine spravljanja i upotrebe eksplozivnih, zapaljivih i drugih
diverzantskih naprava.

Operativno kombinovanje preko pouzdanih saradnika iz re-
dova NP, koje smo angažovali nakon njihovog otkrivanja ili ih
uključili u kanale za prebacivanje subverzivno-propagandnog ma-

terijala u zemlju, je najstroženiji, ali najefikasniji način suprotstavljanja i onemogućavanja izvodjenja takvih akcija u zemlji. Ovu konstataciju potvrđuje podatak da smo kroz akciju "Jela", "Biokovo" i "Delta", kao i operativnim kombinovanjem prema grupi četničkih emigranata u švicarskoj u toku ove godine, izuzeli i uništili oko 10.000 primjeraka emigrantskih listova, letaka i kasete koji su bili namijenjeni za rasturanje na području naše republike i šire.

Imajući u vidu činjenicu da ovaj metod Službe na presijecanju izvodjenja akcija u zemlji, uglavnom primjenjujemo prema žarištima u SR Njemačkoj, a s obzirom na procjene da će i u narednom periodu emigracija sve više biti orijentisana prema zemlji, neminovno se nameće potreba otkrivanja i ulaska Službe u kanale istaknutih organizatora akcija iz žarišta u drugim zapadnoevropskim i prekomorskim zemljama. Ovo bi nam, između ostalog, stvorilo široke mogućnosti daljeg operativnog kombinovanja u smislu stvaranja lažnih baza u zemlji i fingiranja akcija, što bi trebalo da bude orijentacija Službe kad su u pitanju emigrantska žarišta u navedenim zemljama.

Iskustva Službe iz navedenih akcija i operativnih kombinacija, upućuju na zaključak da ekstremisti iz svih nacionalnih grupacija preko svojih veza traže uporišta i neposredno uključivanje reakcionarnog dijela klera i nacionalista u organizovanju rasturanja propagandnog materijala u zemlji, što na njih podsticajno djeluje na planu intenziviranja njihove ukupne neprijateljske aktivnosti. S obzirom na navedeno, moramo se više uvezati sa linijom rada 03 i operativno istraživati spregu svih kategorija unutrašnjeg neprijatelja sa emigracijom, kako bi smo blagovremeno onemogućivali i presijekali djelatnost emigracije i klera usmjerenog u ovom pravcu.

Isto tako, potpunijim vladanjem bezbjednosnom problematikom i kroz svestranije operativno preventivno postavljanje na mikrolokalitetima, uz konstantno razvijanje sadejstva sa SJB, i saradnju sa drugim činiocima ONO i DSZ, sigurno ćemo ostvarivati veće rezultate u praćenju i presijecanju subverzivno-propagandne aktivnosti emigracije u zemlji.

S druge strane, pripadnici građanske desnice objavljuju svoje napise u emigrantskim listovima ("Naša reč"), a neki od njih (Vojislav Šešelj) primaju novčana sredstva od četničkih grupacija iz prekomorskih zemalja, što još jedanput potvrđuje nastojanje ove strukture unutrašnjeg neprijatelja da u sprezi sa emigracijom internacionalizuje probleme koje oni nazivaju "gušenjem demokratskih sloboda i ljudskih prava" u našoj zemlji. Imajući u vidu provjerena saznanja Službe da iza intelektualnih sredina u emigraciji, posebno onih okupljenih oko NDA i DS, stoje obavještajne službe, moramo računati s perfidnošću nastupa i dugoročnijom orijentacijom u ovom smislu, što zahtijeva osmišljeniji rad i potpuno funkcionalno jedinstvo osnovnih linija rada u SDB-u.

I na kraju, želim istaći da se subverzivno-propagandna aktivnost emigracije, u ovom trenutku više nego ostali njeni vidovi neprijateljske djelatnosti, uklapa u šematizam nastupa reakcionarnih krugova i obavještajnih službi zapadnih zemalja koji je koriste za ostvarivanje svojih strateških, političkih i ideoloških ciljeva protiv SFRJ u okviru "specijalnog rata".